

מצוה? (27)

תא שמע: דאמר רבא: הדליקה בפנים, בתוך ביתו, והוציאה לחוץ, לפתח ביתו — לא עשה כלום.

אי אמרת בשלמא הדלקה עושה מצוה, לכן לא עשה כלום. שהואיל ועיקר המצוה היא ההדלקה, צריך שידליקנה במקום שבו מתקיימת המצוה.

אלא אי אמרת הנחה עושה מצוה — אמאי אם הדליקה בפנים והוציאה אחר כך לחוץ לא עשה כלום? והלא נתקיימה מצות ההדלקה בהנחה בחוץ?! (28)

והא נמי דחינן: התם נמי, בהדליקה בפנים והוציאה, איכא טעמא אחרינא. משום

תא שמע: דאמר רבא: היה תפוש נר חנוכה בידו מעת שהדליקה עד שכבתה ועומד [רש"י: האי לישנא לאו דוקא] בלא להניחה — לא עשה ולא כלום, שלא יצא ידי חובתו.

ומדלא יצא ידי חובתו, שמע מינה: הנחה עושה מצוה. ולכן, כיון שלא הניחה, הוא לא יצא ידי חובתו. אבל, אם הדלקה עושה מצוה — אמאי לא עשה ולא כלום?

ודחינן: שאני התם דאיכא טעמא אחרינא, דלא מינכר ניסא. כי הרוואה אומר — לצורכו, לצורך תשמישו, הוא דנקיט לה! ומהא ליכא למילף מינה דעיקר המצוה היא ההנחה.

כשהוציא את המנורה לחוץ ונתן לו להדליקה, והרי מקומה של המנורה הוא בהיכל, והדלקה עושה מצוה.

המקור חיים נוקט שיש הבדל בין הדלקת המנורה לבין נרות חנוכה, שהחיוב במקדש היה שהמנורה תדלק בשיעור שנקבע לה, ואם כבתה המנורה, זקוק לה וחוזר ומדליקה, וכן יכול להדליק את המנורה ורק אח"כ להוסיף עליה את השמן, אף שבשעת ההדלקה אין מספיק שמן במנורה, אבל בחנוכה כבתה אין זקוק לה וצריך שיעור שמן בנרות קודם ההדלקה, כי ההדלקה עושה מצוה.

ובקונטרס דברי סופרים הביא בשם הגרי"ז שזו מחלוקת הרמב"ם והראב"ד, והסביר בזה שלדעת הרמב"ם אין מעשה ההדלקה נחשב כמצוה, אלא המצוה היא בשעה שהם דלוקים, ולכן מותר לזר להדליק.

אבל דעת הראב"ד היא שגם ההגדלקה היא חלק ממעשה המצוה, ולכן לכתחילה צריך שתיעשה על ידי כהן.

כיון שטעם הדבר שצריך אור הוא משום שלום ביתו ואין נפק"מ אם מניח את זה לדלוק מקודם לכן או שמדליק אחר כך.

27. השדי חמד הביא חקירה האם מי שסובר שהנחה עושה מצוה, סובר שצריך שההדלקה תהיה ע"י איש, ואפילו שבהדלקת חש"ו גם כן ראוי, אבל אם דלקה מאליה או שנדלקה שלא ע"י בן אדם אינו יוצא ידי חובה, וכמו בשחיטה שצריך דוקא בן אדם, או שאין מעכב אלא רק ההנחה שהיא המצוה, אבל ההדלקה תהיה אפילו מאליה. וכתב שמסתבר שצריך הדלקה של בן אדם.

28. יש לדון אם גם במנורה שבמקדש הדלקה עושה מצוה. רש"י כתב כאן "כדאשכחן במנורה", ומשמע שהדלקה עושה בה מצוה, ולפי"ז אם ידליקנה שלא במקומה אין זה מצוה. והמנחת חינוך (מצוה צח) הקשה שהרי נפסק ברמב"ם שהדלקה בזר כשרה והיינו